

Het Groene blad

IVN Veenendaal-Rhenen - Winter 2022-2023

Moestuin de Duiventoren: bespiegelingen - bodemdieren

Fijnstofmeter meet luchtkwaliteit

Demonstratie: afkoppelen regenpijp - theorie en praktijk

Contactpersonen Werkgroepen

Bomen en Openbaar groen

Carlo van de Weerd
0318-561134
kh.vd.weerd@hccnet.nl

Excursies

Carlo van de Weerd
excursies@ivnveenendaal-rhenen.nl

Natuurpaden

Henk te Paske
natuurpaden@ivnveenendaal-rhenen.nl

Scholen Veenendaal

Bert de Rooter
0318-522617
scholenwg.veenendaal@ivnveenendaal-rhenen.nl

Moestuin de Duiventoren

Dorthy Reijn en Barend Klop
moestuin@ivnveenendaal-rhenen.nl

"De Zwammen" (12-18 jaar)

Martijn Stip
0317-619935
zwammen@ivnveenendaal-rhenen.nl

Weidevogelbescherming

Roelof de Jong
0317-614941
jon73229@planet.nl

Natuurtuin Diddersgoed

Egon Schweigmann
diddersgoed@ivnveenendaal-rhenen.nl

Vogels

vacant
(Interesse? Mail voorzitter)

Mediatheek

Suze Hörchner
0318-513613
mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl

Duurzaamheid

Ton Ezendam
ton.ezendam@xs4all.nl

Media

Henk te Paske
media@ivnveenendaal-rhenen.nl

Scholen Rhenen

Harald Arissen
0317-616705
haraldarissen@hotmail.com

Redactie Groene Blad

Tijdelijk: Tineke Wouda en Henk te Paske
redactie@ivnveenendaal-rhenen.nl

NatuurWerkt!

Bert Berg
0318-472145 of 06-33106173
bberg@hetnet.nl

PR

Cokkie Gadella
0318-550806
pr@ivnveenendaal-rhenen.nl

Tuin "Groenhof"

Hanneke Baretta-Bekker
groenhof@ivnveenendaal-rhenen.nl

Planten

vacant
(Interesse? Mail voorzitter)

De Groenhof

In de Groenhof bevinden zich het Natuur- en Milieu Educatief Centrum (NME-centrum) en de Mediatheek.
Adres: Prins Willem-Alexanderpark 317 3905 CK Veenendaal
T. 0318-589 555. B.g.g. Suze Hörchner, T. 0318-513 613
Openingstijden: woensdag 14:00-16:00 uur of na afspraak met coördinator Suze Hörchner
Gesloten tijdens schoolvakanties én in de maanden juli en augustus

mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl, groenhof@ivnveenendaal-rhenen.nl, ghorchner@planet.nl
www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen

Webmaster en Nieuwsbrief

Arie Bons webmaster@ivnveenendaal-rhenen.nl

Henk te Paske nieuwsbrief@ivnveenendaal-rhenen.nl

Het Groene blad

IVN Veenendaal - Rhenen - Winter 2022

Beste medeleden,

Winter, de tijd van rust in de natuur. De winterslaap van sommige dieren. Veel vogels zijn al vertrokken naar het zuiden en keren straks weer terug. Maar er zijn ook vogels die hier komen overwinteren en vertrekken dan weer tegen het einde van de winter. De bomen gaan in ruststand. De winter, de periode tussen herfst en lente. De winter, een periode die voor velen in het teken staat van verbinding met familie en vrienden en die uitnodigt tot terugblikken en vooruitkijken. De tijd van koek-en-zopie!

Deze winter is wel heel bijzonder, gegeven de vele ontwikkelingen in de wereld en daarmee ook in Nederland. Ieder van ons merkt het. De hoge energiekosten hebben een enorm effect op velen. Niet alleen de direct door ons te beïnvloeden energiekosten, maar ook andere, niet beïnvloedbare kosten. Denk bij dit laatste alleen al aan de dagelijkse boodschappen. Bijna ieder product heeft met energie te maken. Een uitzondering hierop is wellicht onze IVN-moestuin bij Remmerstein.

Dit laatste doet me denken aan vroeger. Het hebben van een moestuin was voor mijn grootouders heel normaal. Zij woonden in Amsterdam in een rijtjeshuis, maar hadden een platje achter de keuken, dan kwam de schuur en daarachter de grote moestuin. Het seizoen bepaalde wat er gegeten werd. En altijd veel potjes met groenten, die geweekt waren door mijn beide oma's.

Dat is niet meer. De wereld is een stuk kleiner geworden. Alles is heel erg afhankelijk van elkaar, zoals we nu duidelijk merken aan de prijzen van de grondstoffen olie en gas. Die afhankelijkheid geldt voor vele grondstoffen, die wij als Nederland en Europa nodig hebben. Want voor veel zaken geldt: "niet in mijn achtertuin" (denk bijvoorbeeld aan de gaswinning in Nederland). Zelfs geen moestuin meer.

Ik wens jullie allen veel wijsheid in het nieuwe jaar en geniet vooral van de natuur.

En mocht je weer het nieuws gezien hebben, denk dan maar aan de radio-presentator van "Weer of geen weer", die zijn radiopraatje altijd afsloot met de gevleugelde woorden:

"al wat leeft en groeit en ons altijd weer boeit".

Een mooie jaar toegewenst namens het bestuur,

Leo Pruis

Voorzitter IVN Veenendaal-Rhenen

Inhoud

- 5 Slenterpaadjes
- 6 Moestuin de Duiventoren
- 8 Drugsafval in de natuur
- 10 Fijnstofmeter
- 12 Demo: afkoppelen regenpijp
- 14 Ver(w)arming
- 17 Waterplanten op je bord?
- 18 Waterhoentje

Colofon

Het Groene Blad, het contactblad voor leden en donateurs, verschijnt viermaal per jaar. De sluitingsdatum voor het Lentenummer is 5 maart 2023.

REDACTIE

Vacant

redactie@

ivnveenendaal-rhenen.nl

VOORZITTER

Leo Pruis

voorzitter@

ivnveenendaal-rhenen.nl

SECRETARIS

Vacant

secretariaat@

ivnveenendaal-rhenen.nl

PENNINGMEESTER

Heiny Achterberg

secretariaat@

ivnveenendaal-rhenen.nl

VERTROUWENSPERSOON

Gerard Vernooij

vertrouwenspersoon@

ivnveenendaal-rhenen.nl

NL95 INGB 0004 7381 18

t.n.v. IVN Veenendaal

Foto's voor- en achterpagina:

Tineke Wouda

Wintergedicht

Hado GroenTechniek
Bos Tuin en Parkmachines
Munnikenweg 155 Veenendaal / Renswoude
www.hadogroentechniek.nl
0318 – 517879 of 511006
Merkdealer van

STIHL	A AMBROGIO ROBOT	VIKING
STIGA		HONDA Power Equipment

Omgeving Slaperdijk

Foto: Tineke Wouda

Foto: Tineke Wouda

Ecoduct Elst bij Plantage Willem III

Foto: Tineke Wouda

DAILYWORKWEAR.NL

- ✓ **BEDRIJFSKLEDING**
- ✓ **SPORTKLEDING**
- ✓ **PROMOTIEKLEDING**
- ✓ **WERKSCHOENEN**

Wageningselaan 46 | VEENENDAAL

**FLOWER
EXPLOSION**

Davidsplein 11 - 3905 AZ - Veenendaal - Tel: 0318-510106
www.flowerexplosion.nl - info@flowerexplosion.nl

Slenterpaadjes

Groenling aan de rozenbottels (pentekening)

De blaadjes zijn nu bijna allemaal gevallen. De kale bomen en struiken laten nu hun silhouetten zien. Een van die bomensoorten staat eigenlijk als symbool voor ons mooie land. De wilg en specifiek de knotwilg. De Latijnse naam is salix, de naam wilg zou afgeleid zijn van het Angelsaksische welig, wat op buigzaamheid zou duiden. Er zijn ongeveer 300 wilgensoorten, waarvan er 12 in ons land voorkomen. De amandelwilg, boswilg, grauwe wilg, kraak- en kruipwilg, schietwilg en laurierwilg. De treurwilg, die vaak imposant zijn takken bijna in het water laat hangen en met Pasen de kronkelwilg en de krulwilg. Het is familie van de populier, ook die is liefhebber van lage vochtige gronden die in rustperiodes onder water kunnen staan zonder dat ze daar schade van ondervinden. Wilgen bloeien al in het vroege voorjaar. Wanneer je door het Binnenveld rijdt, zie je als eerste al het tere geel in de verte van de wilg. Als de katjes uitkomen, met die witte donzige bolletjes die geel worden, zijn de hommels en bijen er als eerste bij om zich te laven aan de nectar. Eén wilgenkatje bestaat uit honderden bloemen, leg maar eens een katje onder een vergrootglas!

Al eeuwenlang wordt de wilg gebruikt voor erfafscheidingen, hekwerken en tegenwoordig ook als geluidschermen. Ook werden in de vakwerkhuisen vroeger de ruimten tussen de wanden met wilgenhout opgevuld. Eeuwenlang was de combinatie van leem en wilg een van de belangrijkste bouwmaterialen van de Lage Landen. Ook voor oeverversterking bij rivieren is het nu als milieuvriendelijk materiaal weer in opmars. En wie kent niet de mandenvlechters, waar allerlei gebruiksvoorwerpen met wilgentenen werden gevlochten? En er werd vroeger meer betaald voor klompen van wilg dan van klompen van populierenhout. Ze zouden beter bestand zijn tegen water en 'warmer' zitten! Een oud gezegde, zoals 'welig tieren', staat voor iets wat snel groeit. En de harp of lier in de wilgen hangen: daarmee wordt bedoeld dat men van iets afscheid neemt of dat men stopt met een beroep. Dan is er

nog de uitdrukking: De duivel in de wilgen, ofwel, nu heb je de poppen aan het dansen.

Om bij het water te blijven, komen we bij het ijsvogeltje uit. De naam kan een verbastering zijn van de Germaanse naam Eisenvogel, wat ijzervogel betekent. Dat slaat op de metaalachtige glans van het blauw in zijn verenpakje. En ook doordat ijsvogels 's winters bij wakken in het ijs gesignaleerd werden om hun vissen te vangen. In een winter met strenge vorst trekken ze meestal verder zuidwaarts, om daar hun voedsel te zoeken. Ze eten namelijk alleen levende vis. Ze zitten boven stromend water op een tak doodstil te loeren naar visjes. Vangen ze er één, wordt de vis eerst tegen een tak geslagen voor hij ze doorslikt.

Als je bij het water staat en een oranje/blauwe flits in een rechte lijn voorbij ziet schieten; is dat een ijsvogel.

In de tuin zijn de groenlingen gearriveerd op de rozenbottels, vorig jaar waren ze er ook. Ze hebben toen meteen maar mijn theebeesjes vakkundig ontdaan van alle bessen. Ze horen bij de vinkachtigen, vertonen verschillende tinten groen met geel aan de vleugels. Ook deze winter zijn de groenlingen uit het koude noorden hier aan het overwinteren. Ze handhaven zich uitstekend in een bebouwde omgeving. Het zijn zaden- en besseneters, dat kun je aan de stevige snavel zien.

Eveneens familie van de grote vinkenfamilie is de kruis-

Knotwilgen - Renswoude (pentekening)

bek; die je hier in de bossen kunt tegenkomen. Hun snavel kruist met de bovenste en de onderste snavelhelft. Dat gereedschap gebruiken ze voor het openwrikken van de dennen-, spar- en lariksappeltjes, om de zaden eruit te peuteren. Vooral zaad van de fijnspar. Ze broeden al vroeg in het jaar: februari, maart. Ze hebben een lang broedseizoen, wat bepaald wordt door het aanbod van zaden. Hun nest maken ze van dennentakjes, mos, boomschors, dierenharen en veren. Alleen het vrouwtje bouwt, het mannetje is denk ik nog niet geëmancipeerd! Ook bij de kruisbekken komt een deel uit Scandinavië hier overwinteren. Kijk en geniet.

Aly van Eijk

Gedachtespinsels rond de Duiventoren

Wat ik zo leuk vind van de vereniging IVN is, dat ze zo met de tijd meegaat.

Toen ik in 1995 meedeed met de gidsencursus hield IVN zich bezig met, zoals ik dat altijd omschrijf, de natuur waar je naartoe gaat. Het bos, de hei of naar het water. Prachtig om daar te zijn en te genieten van wat je zoal tegenkomt. Heel waardevol en absoluut noodzakelijk.

De afgelopen jaren heeft IVN zich daarnaast steeds meer gericht op natuur dichtbij. In je eigen wijk of tuin bijvoorbeeld. Met dat dichterbij komen is er ook aandacht gekomen voor het moestuinieren (denk maar aan IVN-begeleiding bij de moestuintjesactie van AH een paar jaar geleden).

Als fervent moestuinierder vind ik dat geweldig. Een bak of lapje grond dat je van héél dichtbij kunt volgen. En je kunt zelfs in de illusie leven dat je op dat kleine stukje jouw invloed kunt laten gelden. Je kunt zaaien wat jij wilt, weghalen wat je niet wilt en uiteindelijk kun je oogsten en ervan eten.

Maar ondertussen ben je buiten geweest, heb je van dichtbij bekeken waarom die koolplant niet groeit (er zitten rupsen op!) of hoe mooi de bloemetjes zijn van doorgeschoten rucola (en hé, je kunt ze nog eten ook!). Hoefde je niet naar de sportschool te gaan omdat je elke dag gietters water sjuwt en zijn je voedselkilometers drastisch afgenomen, omdat je nooit lokaler en meer naar het seizoen kunt eten dan uit je eigen moestuin.

Al moestuinierend raak je steeds meer betrokken bij dat kleine stukje aarde. Krijg je meer inzicht in hoe groenten en fruit groeien en wat er allemaal nodig is, vóór het op je bord ligt. En dat je ondanks kennis en inzet elk jaar weer voor leuke en minder leuke verrassingen komt te staan, staat buiten kijf. Maar daarvan word je flexibel en leer je incasseren.

En hoe mooi is het om de diversiteit in je omgeving steeds groter te maken. Niet alleen met de door jou gekozen soorten, maar ook met wat daar aan bestjes, vogels en andere dieren op afkomt.

Als moestuinwerkgroep willen we dit uitdragen en in 2023 nieuwe projecten realiseren en verdere activiteiten ontwikkelen.

Een grote wens is een waterput te laten slaan zodat we ons geen zorgen meer hoeven te maken of er nog genoeg water in de gracht van de duiventoren staat. Afgelopen hete en droge zomer was dat elke week weer spannend. Dat is een fikse uitgave waarvoor we fondsen werven.

Daarnaast zijn er kleinere wensen, zoals fruitstruiken en planten voor de kruidentuin.

Wat betreft activiteiten zijn er vele mogelijkheden. Naast de aloude excursie is het mogelijk om workshops te organiseren. Botanisch tekenen, koken met vers geoogste producten, yogales en noem maar op. En welke activiteiten kunnen we scholen of mensen met een zorgbehoefte aanbieden?

Ik begon dit artikel met beschrijven hoe IVN de aandacht verlegt van de natuur buiten je naar de natuur waar je deel van uitmaakt. Als IVN'er kun je invloed uitoefenen op die natuur.

De moestuinwerkgroep bestaat uit een vijftiental actieve vrijwilligers die zaaien, wieden, water geven en oogsten. We kunnen hulp gebruiken bij het ontwikkelen van nieuwe activiteiten.

Ben je een organisator? En voel je ervoor om mee te helpen met het uitbreiden van activiteiten op de moestuin? We hebben het erg leuk met elkaar en daar kun jij deel van uitmaken. Je bent van harte welkom.

Belangstelling? Neem dan contact op met Dorthy Reijn, moestuin@ivnveenendaal-rhenen.nl

De moestuin ligt aan de Oude Veensegrindweg op landgoed Remmerstein in Rhenen, tegenover nr 13. We zijn er wekelijks te vinden op dinsdagochtend en afwisselend op vrijdagmiddag of zaterdagochtend.

Dorthy Reijn

Bodemdieren op de moestuin

In de laatste Mens en Natuur staat een artikel over de bodem en bodemdieren. Ook zijn er eind september – begin oktober de bodemdierendagen waarbij bodemdieren geteld worden.

Beide brengen me op het idee om op de moestuin onderzoek te doen naar de al dan niet aanwezige beestjes in en op de bodem.

Naaktslakken snoepen van aardbeien

Foto: Tineke Wouda

Toen ik een dikke dertig jaar geleden met moestuinieren begon was dat een zaak van mest opbrengen, spitten, zaaien of planten en na verloop van tijd de gewassen oogsten (of niet natuurlijk). Grond bestond uit zand of klei of leem en dat was het zo'n beetje. Inmiddels is wel duidelijk dat bodem meer is dan dit. Niet alleen in de professionele teelt maar ook bij hobbytuinders wordt er anders naar de bodem gekeken. Meer en meer wordt de stelling gehanteerd dat je de bodem moet voeden en niet slechts de planten.

Kort gezegd: Wanneer je alleen de planten voedt (met kunstmest) wordt de bodem steeds armer aan leven en worden ook de gewassen steeds zwakker en ziektegevoeliger. Wanneer je de bodem voedt wordt deze veerkrachtiger en rijker aan leven met sterkere planten als resultaat.

Een van de manieren om te bekijken hoe het met de bodem gesteld is, is onderzoeken hoeveel en welke bodemdieren er in je tuin zitten.

Moestuin de Duiventoren is voormalig weiland waarop een eerdere poging tot moestuin mislukte en waar IVN nu voor het vierde jaar bezig is met het creëren van een levende en levendige moestuin met een grote diversiteit aan gewassen. In 2019 is er in de bodem amper een worm te bekennen en als er al andere beestjes zijn dan zijn het emelten en engerlingen die de wortels van pas geplante andijvie en sla aanvreten waardoor er van groei weinig sprake meer is.

Op 11 oktober 2022 gaan we eens bekijken wat er nog meer te vinden is. Het was een droge, hete zomer en ondanks de regen van de laatste weken is het bijvoorbeeld onder de takkenril nog erg droog. Op deze plek verwachten we de nodige beestjes te vinden maar er is helemaal niets. Tenminste, geen zichtbare soorten.

Tussen de planten is er ook weinig te vinden, behalve hier en daar een worm en diverse kleuren huisjesslakken. Opvallend is dat onder de Oost-Indische kers, een uitbundig bloeiende bodembedekker, wel beestjes zitten. Ook onder een stoeptegel die op het pad van houtsnippers ligt is het levendig.

Wat zien we dan wél. Natuurlijk zijn er pissebedden, waaronder ook de gewone oprol pissebed die er opgerold uitziet als een volmaakt rond kogeltje. We zien duizenden die met de pissebedden gemeen hebben dat ze allerlei organisch afval in de bodem verwerken. Er is een mierennest van waarschijnlijk zwarte wegmieren. We zien een klein wormpje dat min of meer doorzichtig is en determineren dit als een ritnaald. Ritnaalden zijn de larven van kniptorren en met deze beestjes zijn we niet echt blij. Ze blijven zo'n 3 à 4 jaar als larve in de grond en vreten gangen in aardappels en wortels. Dat hebben we gemerkt! Een van de gekweekte aardappelsorten heeft veel schade ervan opgelopen. Jammer dat we geen kippen hebben, dan waren we die ritnaalden zo kwijt. Tussen het blad van de spitskool zitten huisjesslakken met elk een ander streepjespatroon. Ik vermoed dat ze

zich al opmaken voor de winter. Jammer dat we die spitskool oogsten, ze zullen een andere plek moeten zoeken (en wel in het schapenweitje naast de moestuin). Als moestuinder ben je niet persé blij met huisjesslakken maar naaktslakken, dat zijn pas echt vreetzakken. Die werken in één nacht met gemak een hele rij pas geplante andijvie weg.

De hete, droge zomer heeft ervoor gezorgd dat we de naaktslakken niet in groten getale tegenkomen, maar ze zijn er echt wel. De grote rode wegslak krijgt ook steeds een enkeltje naar het naastgelegen weiland. Hopelijk kun-

nen ze de weg terug niet vinden.

Alhoewel het er meer zouden mogen zijn komen we wel wormen tegen. Wel lastig is om te bepalen welke soort het is, we houden het daarom maar op 'worm'. Er is een toename in aantal te zien, vergeleken met 2019, toen we net begonnen. Compost en mulch, dat is waar wormen van houden en dat krijgen ze op de moestuin volop.

Een kever met zwarte kop en rood lijf houdt ons enige tijd bezig. Hij wil niet op de foto, waardoor Obsidentify het ook niet weet. Uiteindelijk komen we uit bij de veldmestkever. Die hoort eigenlijk meer in het naastgelegen weiland, tussen de koeienflatsen thuis. Oorwormen, duizendpoten en spinnen, ook die zijn er allemaal.

Concluderend kunnen we zeggen dat er enig bodemleven is, echter daar is nog veel groei in mogelijk en wenselijk. We gaan ervan uit dat we op de manier waarop we op de moestuin werken die groei kunnen bewerkstelligen. Dus volgend jaar weer op onderzoek uit!

Dorothy Reijn

- Bijles Scheikunde, Wiskunde, Natuurkunde, Biologie en rekenen
- Bevoegde docente met zeer veel ervaring
- Warme en coachende stijl
- Betere cijfers, meer inzicht en zelfvertrouwen
- In Dragonder-Noord of bij u thuis

MAJA STAVLEU
06 46 07 43 63
BIJLES-SKWINABI.NL

Drugsafval in de natuur, wat nu?

Regelmatig is het dumpen van drugsafval in het nieuws en meestal gebeurt dat in natuur- en agrarische gebieden. Vooral in Limburg en Brabant worden vaten met synthetisch drugsafval gevonden. Maar hoe moet je reageren als argeloze wandelaar als je hiermee geconfronteerd wordt? En hoe herken je drugsafval?

Wat is drugsafval?

Bij de productie van synthetische drugs, zoals XTC, worden chemische producten gebruikt. Een XTC-productieplaats is een illegale chemische fabriek die in het productieproces afval achterlaat. Het gaat om zeer brandbare, sterk bijtende of giftige stoffen die in vaten of jerrycans langs de weg, in het bos of in het open veld gedumpt worden. Deze vaten kunnen gemaakt zijn van kunststof of metaal. Soms ligt het afval in een uitgebrande auto en is het nog gevaarlijker.

Bron: signalenleefomgeving.nl

Wat moet je doen als je drugsafval vindt?

Door de politie zijn een aantal eenvoudige regels opgesteld waar je op moet letten als je drugsafval vindt tijdens een natuurwandeling:

Raak het afval niet aan! Duw of schop niet tegen de verpakkingen.

Houd minimaal 25 meter afstand (bij brand minimaal 100 meter) met de wind in de rug.

Rook niet in de buurt van de dumping (het is sowieso verstandiger om niet te roken in de natuur).

Alarmeer direct de politie of brandweer via 112. Geef de exacte locatie door en of er eventueel sprake is van brand of rook. De alarmcentrale zal vervolgens de brandweer en/

of politie inschakelen.

Wat moet je doen als je een illegale dumping ziet?

Ben je getuige van een illegale dumping, bel dan de politie via 112. Zorg wel voor je eigen veiligheid. Maak als het mogelijk is foto's, noteer nummerborden en maak een beschrijving van de vervoersmiddelen en de personen. Melden kan ook via Misdaad Anoniem 0800-7000. Zie je een verdachte situatie maar heeft het geen spoed bel dan via het nummer 0900-8844.

Vervuiler betaalt niet

Vind je drugsafval op je eigen terrein, doe dan ook officieel aangifte bij de politie. Als de dader bekend is, kan de schade verhaald worden. Helaas wordt de veroorzaker van een drugsdumping vaak niet achterhaald. Het opruimen van drugsafval brengt zo ook nog eens een financiële last mee voor terreinbeheerders, grondeigenaren en overheden. Het Rijk stelt ieder jaar landelijk 1 miljoen euro beschikbaar in de vorm van een subsidieregeling om die last te verlichten. Omdat deze subsidie maximaal 50% van de gemaakte opruimkosten dekt, heeft degene die het drugsafval moet opruimen dubbel pech.

Bron: <https://www.bnnvara.nl/vroegevogels>

Henk te Paske

Zonsopkomst in Binnenveld

Hiernaast een foto van het Binnenveld, genomen bij zonsopkomst met een drone van de gemeente Wageningen. De opname is via via bij de werkgroep Weidevogelbescherming Binnenveld-West (WBW) terechtgekomen. Ik vond het een mooie symbolische foto. Menigeen heb ik al gevraagd, hé, waar zitten we hier? Of wat zien we hier? Want wat is de toekomst van het Binnenveld? Iedereen weet zo'n beetje dat ook bijna ieder zich daarmee bemoeit. Landelijk, provinciaal en op gemeentelijk niveau is er beleid en dat is, om het simpel te zeggen, niet overal gelijk. Ook boeren en inwoners van de kernen denken heel verschillend over hun ideale toekomstbeeld voor het Binnenveld. Zelfs (of misschien maar goed ook) in onze weidevogelwerkgroep zijn er verschillende geluiden te horen. Maar wat moeten de weidevogels daar nu mee? Ze weten daar niks van en komen gewoon terug zolang het kan in 'hun' gebied. Weidevogels zijn trouw aan hun gebied, migreren hooguit naar een boer verderop of naar de overkant van de Grift. Voorlopig zijn ze nog blij met maispercelen en kort gras op de drogere stukken tussen de nieuwe natte natuur.

De vraag is: hoe vinden de weidevogels in de toekomst ons Binnenveld terug? Biedt het hun nog nestgelegenheid en kuikenland, waar ze hun jongen veilig kunnen grootbrengen? Dat is lastig precies te duiden. We weten wel waar dat niet lukt. Het lukt niet in erg natte (moerasach-

tige) natuur, het lukt ook niet op grasland dat intensief wordt beheerd. En tenslotte lukt het ook niet daar waar de verhouding predatoren - weidevogelbroedparen scheef is ten gunste van de predatoren.

Blijft over die percelen en gronden waar dit niet geldt en dat zijn in mijn ogen maispercelen en graslanden die extensief worden gebruikt. Met randen van natuur waar een boer ook aan verdient. En die zijn er gelukkig steeds meer. Sterker nog: er is een ontwikkeling gaande in die richting. Ik doel dan met name op de oprichting van de Gebiedscoöperatie Het Binnenveld op 16 juni 2022. Symbolisch genoeg op de brug tussen het Utrechtse en het Gelderse deel van het Binnenveld. Ook andere initiatieven zijn er, zoals een overgang naar biologisch boeren. Doel van al deze stappen is het behoud van de agrarische kern van het Binnenveld. Daar staan wij als weidevogelbeschermers volledig achter. Toekomst voor hen, hun opvolgers en voor weidevogels. Er is elke dag weer zonsopkomst in het Binnenveld.

Het Jaarverslag Weidevogelbeschermgroep Binnenveld-West 2022, waar bovenstaand stukje de inleiding van is, staat op onze IVN-website. Lees het eens rustig door. Het is tot stand gekomen met medewerking van diverse leden van onze werkgroep en gastschrijvers. We bieden het u, 'onze' boeren en 'onze' sponsors weer met enige trots aan. Het is weer een kleurrijk geheel geworden. We wensen u veel lees- en kijkplezier toe.

Roelof de Jong
Coördinator WBW

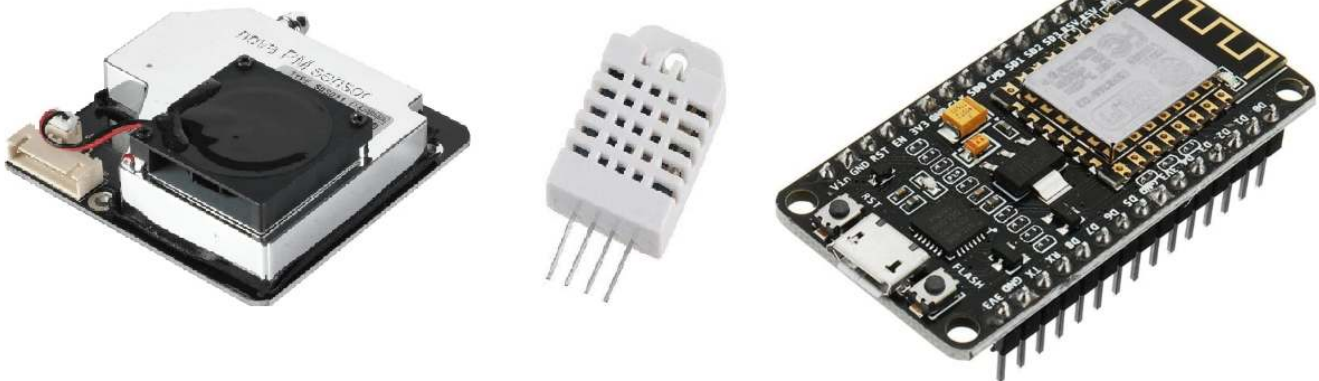
Het Binnenveld bij zonsopkomst

foto Gem. Wageningen

Fijnstofmeter

Samen toezien op de kwaliteit van de leefomgeving, hoe leuk is dat! Daarover gaat dit artikel.

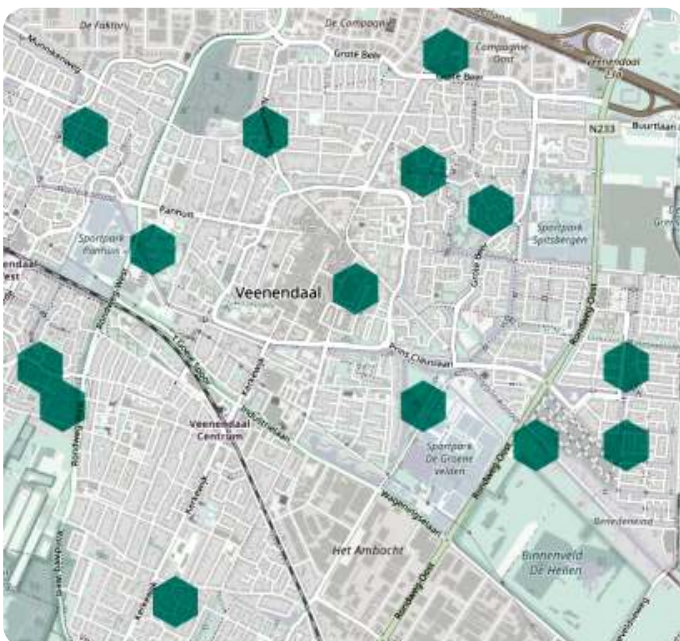
Tegenwoordig zijn (voor de elektronica-hobbyist) voor ongeveer 50 euro, zelfbouw-kitjes met vrij betrouwbare sensoren te koop waarmee je zelf de luchtkwaliteit van je omgeving kunt meten. Het Samen Meten programma van het RIVM ondersteunt deze ontwikkeling. Zo onderzoeken zij de werking en toepassing van de sensoren en wordt alle data van de deelnemers verzameld in een dataportaal.

Zo wordt naar een meetnet toegewerkt waaraan iedereen kan bijdragen. Naast een fijnstofsensoren bevat zo'n zelfbouwkit een vochtigheid-temperatuur-sensoren en een microprocessor met Wifi-functionaliteit.

Nadat je deze componenten en bijbehorende software juist hebt geïnstalleerd kunnen je meetgegevens naar het RIVM dataportaal verzonden worden. Deze komen onder meer terecht in maps.sensor.community, zie kaartje hieronder.

Merk op: de groene stip links, net boven de spoorlijn, nabij "Sportpark Panhuis" is de sensor op de Groenhof.

FabLab

Najaar 2021 ontstond bij Samen Duurzaam Veenendaal (SDV, waarin ook IVN vertegenwoordigd is) het idee om aan dit burger-meet-initiatief – wat o.a. in ons land en in vooral Duitsland al veel deelnemers kent – mee te doen. Daarbij speelde FabLab in de Cultuurfabriek een cruciale rol. FabLab staat voor Fabrication Laboratory en zij maken nieuwe technologie, techniek én programmeren toegankelijk voor iedereen. Denk o.a. aan 3D-printen en snijplotters. FabLab had de ervaring en gereedschap in huis om het zelfbouwen van de meetkastjes in een avond-workshop te gieten. En oktober 2021 had het Duurzaamheidscafé van SDV als thema "Fijnstof" en werden 15 toe-

gangskarten voor de FabLab workshop te koop aangeboden. Daar bleek ruim animo voor, niet in de laatste plaats door ondergetekende.

Over fijnstof

Hierna zal ik laten zien wat er nu precies gemeten en waar dat verzameld wordt. Eerst is het zinvol om stil te staan bij wat onder fijnstof wordt verstaan. Daartoe citeer ik een stukje tekst op de site veenstofradar.nl: *Fijnstof betreft kleine (stof)deeltjes in de lucht, in het geval van PM10 gaat het om deeltjes die kleiner zijn dan 10 micrometer, en PM2.5 betreft deeltjes die kleiner zijn dan 2.5 micrometer. Bronnen van deze deeltjes zijn soms natuurlijk (zoals stof vanaf de Veluwe), maar vaak ook van wegverkeer (remstof) of verbrandingsprocessen (zoals openhaarden en kachels). Langdurige blootstelling aan verhoogde concentraties fijnstof heeft een negatief effect op de gezondheid. Vooral mensen met COPD hebben veel last van fijnstof. Het RIVM heeft normen vastgesteld op basis waarvan vastgesteld wordt of de concentratie te hoog is. Voor PM10 is deze grens 40 µg en voor PM2.5 25 µg.*

Overigens is de website veenstofradar.nl gebouwd door een van de deelnemers aan de genoemde workshop. De webpagina verzamelt de metingen van alle aangemelde Veenendaalse fijnstofmeters, middelt deze en doet een uitspraak over concentratie en trend aangaande de Veenendaalse fijnstof toestand.

Groenhof

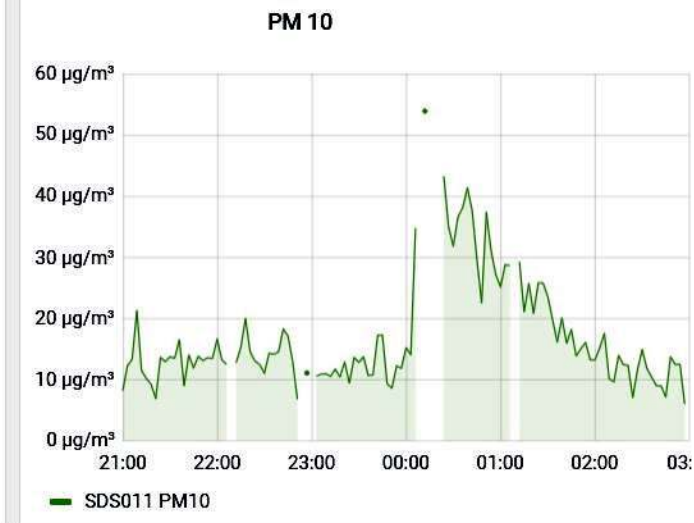
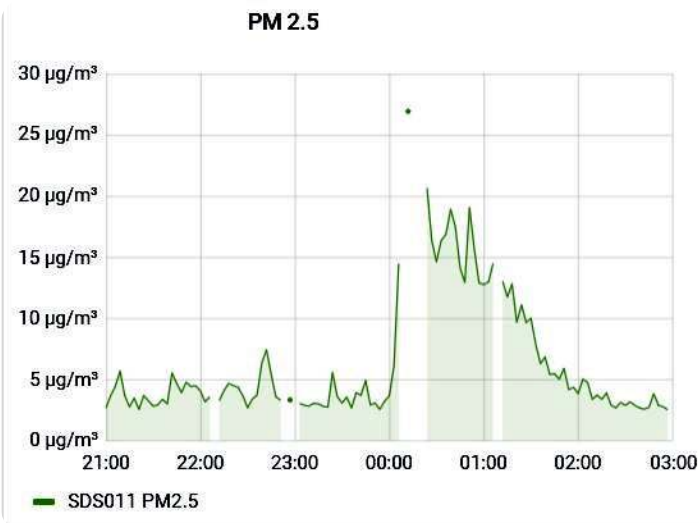
Toen bekend werd dat ons nieuwe IVN-gebouw ging verhuizen naar langs de Rondweg West rees mij meteen de vraag: hoeveel (meer) zou de concentratie hier langs die drukke rondweg zijn? Daarom heb ik vorig jaar een twee-

de fijnstofmeter gebouwd en in november aan de achterzijde van de Groenhof geïnstalleerd.

Zoals genoemd worden de meetgegevens live opgeslagen in het portaal van sensor.community. Een hosting-partij in Duitsland presenteert deze gegevens in grafiekvorm. Blijkbaar is er precies rond 00:00 uur ergens iets aan de hand geweest met de verbinding naar het portaal, gezien het ontbreken van een stukje grafiek rond dat tijdstip. Maar een minuut of 5 later is die heel kort hersteld en is er een enkele waarneming vastgelegd getuige het kleine groene puntje op 27 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ voor PM2.5 en 53 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ voor PM10. Relatief hoge waarden die hoogstwaarschijnlijk het afgestoken vuurwerk als oorzaak hebben.

Fijnstofmeter op de Groenhof

De grafieken gemeten op de Groenhof ten tijde van de jaarwisseling 2022/2023

Spreeuwen zoeken een slaapplek

Foto: Tineke Wouda

Overigens blijkt de luchtkwaliteit daar aan de rondweg best oké, meestal lager en in ieder geval niet hoger dan de Veenendaalse gemiddelden (hoera voor al het groen in onze tuin?!).

Mocht je benieuwd zijn naar de actuele situatie en zelf de actuele grafiek van de afgelopen 24 uur of 7 dagen willen zien, ga dan naar (sorry, ik kan die link niet korter krijgen ;-):

<https://api-rrd.madavi.de/grafana/d/GUaL5aZMz/pm-sensors>

De webpagina beeldt nu de grafiek van een willekeurige fijnstofmeter af. Zoek nu het invulveld "Please select your chipID from the list:" en vul daar in: esp8266-12127512. Succes!

Ton Ezendam
Werkgroep Duurzaamheid

installatiebedrijf
Bouman

- Waarborg installateur voor gas- en watertechnische installaties
- Dakbedekkingen
- Aanleg, onderhoud cv-installaties en gastoestellen
- Rioleringen
- Lood- en zinkwerken
- Installeren van sanitair
- Ventilatie & aircosystemen

Postbus 307, 3900 AH Veenendaal
Bezoekadres: Generatorstraat 9, 3903 LH Veenendaal
Telefoon (0318) 51 00 01, Fax (0318) 54 38 57

info@boumaninstallatie.nl
www.boumaninstallatie.nl

Lid van
UNETO-VNI

Demo: afkoppelen regenpijp

Op zaterdag 26 november is er een praktijkdag over het afkoppelen van een regenpijp, georganiseerd door NMU (Natuur- en Milieufederatie Utrecht). Onze IVN-afdeling is de gastvrouw en de presentatie en demonstratie vinden plaats in de Groenhof. Het begint binnen in de grote zaal met ontvangst en het theoretische deel aan de hand van een presentatie, gevolgd door een afkoppeldemonstratie buiten in de Groenhoftuin.

We boffen met het weer, d.w.z. het regent niet en het is niet koud. Om 9 uur begint de voorbereiding. Alle hulp-troepen komen aanzetten. IVN is er voor de logistiek, zoals de grote zaal inrichten voor een filmvoorstelling, koffiezetten, kinderactiviteit voorbereiden, informatie-materiaal klaarleggen. NMU is aanwezig met voorlichtingsmateriaal en afkoppelsetjes om te koop aan te bieden. Regenwateradviseur Lanny Olie is present met al haar voorlichtingsmateriaal op grote borden met heel veel foto's, een regenton, buizen en koppelstukken, regenpijpen en bochten, en gereedschap. Kortom alles wat nodig is om er voor te zorgen, dat het regenwater, dat op je dak valt niet allemaal in het riool terecht komt, maar in je tuin geheel of gedeeltelijk opgenomen kan worden.

Immers, inmiddels weten en geloven we het ook: het klimaat verandert wereldwijd, en dus ook bij ons in Nederland. De zomers worden heter en droger en als het regent worden de buien heviger met als gevolg overbelasting van het riool, terwijl we dat water juist nodig hebben om het grondwater op peil te houden. Daarom is het belangrijk om regenwater niet naar het riool te laten gaan, maar de regenpijpen af te koppelen en al het water in de tuin te laten infiltreren.

Regentak: Publieksprijs 2022 - HEMA Herontwerpwedstrijd

Al gauw komen de eerste deelnemers binnen. De meesten uit Veenendaal en Rhenen, maar ook enkelen van wat verder weg. Van de geïnteresseerden, die zich van tevoren aangemeld hebben, zijn er ongeveer 30. Samen met IVN-leden die meehelpten hier een mooie ochtend van te maken en nog wat last-minute deelnemers zijn er naar schatting zo'n 40 mensen aanwezig.

Hanneke verwelkomt alle aanwezigen en geeft het woord aan wethouder Dylan Lichtenberg, die nog net op het

laatste moment - in zijn bij deze gelegenheid passende bloemrijke kostuum - komt aansnellen om de bijeenkomst te openen met een vlotte toespraak. Daarna is het woord aan regenwateradviseur Lanny Olie, die haar verhaal illustreert met de meegenomen spullen en met wel 100 dia's. Belangstellenden krijgen deze PowerPointpresentatie per mail nagestuurd.

Het tweede deel van de ochtend vindt buiten plaats. Daar staat een nieuwe regenton bij een van de regenpijpen opgesteld, klaar om afgekoppeld te worden. Lanny laat vak-kundig zien hoe simpel het is en hoe weinig tijd het kost om een regenpijp af te koppelen. Daarna is er tijd om vragen te stellen.

Knutselen in de Mediatheek

Ondertussen worden de drie kleine kinderen die met hun ouders zijn meegekomen zoet gehouden met kastanje- en eikelknutselarijen.

Na afloop van de demonstratie is er gelegenheid voor de deelnemers om te bekijken hoe vijf van de zes regenpijpen in de Groenhof al afgekoppeld zijn. De verscheidenheid is bewust gekozen om te laten zien dat er verschillende mogelijkheden zijn. Zo zijn er:

- Allereerst de houtlook regenton, die tijdens de demonstratie als voorbeeld door Lanny afgekoppeld wordt,
- Drie steenrode, tweedehands gekochte tonnen, die gebruikt zijn voor het bulktransport van Griekse olijven. Dit is nog te zien aan de Griekse teksten op de vaten. Deze zijn in cascade geplaatst, en laten zien hoe de vaten na elkaar met regenwater gevuld worden. Wanneer ook de derde ton vol is, loopt die over via een nog in de tuin aan te leggen geultje. Verder zijn er
- De twee regentonnen die we meeverhuisd hebben uit de oude tuin. Deze lopen via een buis over in een aangelegde beekloop.
- En tenslotte zijn er nog twee grote zogenaamde IBC's. Dat zijn kunststof vaten in een metalen frame met een inhoud van 1 m³ (1.000 liter) elk. De twee vaten staan naast elkaar en zijn met elkaar verbonden. Met het

Lanny Olie NLgaat.nu

Ver(w)arming

VERARMING als synoniem voor **VERWARMING** is al decennialang een familiegrapje, geïntroduceerd door mijn man. Ondanks - of dankzij - zijn Indisch bloed, kan hij goed tegen kou. Buitentemperaturen boven 15 graden Celsius beschouwt hij als (te) warm. Overdrijven is ook een vak! In de zon op een terrasje? Nou, liever een plekje in de schaduw. Ik ben dan wel Friezin, maar er stroomt geen antivries door mijn aderen.

De aanbeveling om de thermostaat een paar graden lager te zetten is geen enkel probleem: dat deden we al. De CV flink oppoken hebben we nooit gedaan. Met voortschrijdend inzicht hebben we juist afgebouwd naar 17°C. Koud? Dan een laagje kleding erbij. Van huis uit heb ik geleerd me te kleden naar het seizoen.

Als kind droeg ik 's winters door mijn moeder gebreide borstrokken en truien, een dikke maillot en warme pantoffels. In de woonkamer brandde de kolenkachel. De keuken werd vanzelf warm tijdens het koken. In de slaapkamers kon niet eens worden gestookt. Bij strenge vorst stonden er ijsbloemen op de ramen. Tijdens logeerpartijen bij de pakes en beppes moesten we het huis uit, om onze behoefte te doen op een tonnetjeshúske. Niemand klaagde!

water uit deze vaten kan de vijver bijgevoerd worden en wordt de border die er naast ligt van water voorzien. Na afloop krijgen alle aanwezigen van NMU een zakje met tien blauwe wilde hyacintenbolletjes. Om 12 uur is het afgelopen en kunnen we terugkijken op een geslaagde ochtend.

Namens het Tuinteam, Hanneke Baretta-Bekker
PowerPointpresentatie van het afkoppelen ontvangen?
Mail Hanneke:

groenhofstuin@ivnveenendaal-rhenen.nl

NLgaat.nu: website van Lanny Olie en haar team

Foto's: Tineke Wouda, zie ook

ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/fotogalerie

Noot van de redactie:

Jaarlijks organiseert de HEMA een herontwerpwedstrijd.

In oktober 2022 is Pim Smit met de **REGENTAK** overtuigend winnaar geworden van de publieksprijs. Voor iedereen die geen plek heeft voor een regenton: de regentak! Een letterlijke aftakking van je regenpijp, om je gieter aan te hangen en op die manier te vullen. Gieter vol? Dan kan de regentak worden dichtgedraaid.

Zo is in 1989 ook de fluitketel herontworpen en als de iconische *Le Lapin* in de winkelfilialen een groot succes gebleken.

Natuurgadgets.nl

natuur - outdoor - ontdekken

Voor jouw nieuwe kijker of scope

Ook voor:

- Verrekijkers
- Zaklampen
- Loepen
- Bushcraft
- Vleermuisdetectors
- Veldgidsen
- Scouting
- Wandelen
- Cadeautjes
- en nog veel meer ...

Bel 026 - 2060099 voor een afspraak in Wolfheze of bestel online

Dealer van o.m. Barr & Stroud, Bresser, Bynolyt, Eschenbach, Kowa, Meopta, National Geographic, Vortex

Hoodie-deken

Mijn eerste tijd op kamers was butagas mijn verwarmingsbron. De huisbaas had altijd een zware, volle fles op voorraad, zodat ik geen kou hoefde te lijden. Gezond of niet, het was een onaangename warmte. Koken deed ik op een tweepits campinggasstelletje. Tot zover de barre herinneringen.

In de wetenschap dat er slechts *één planeet aarde* is, doen wij ons best zuinig te zijn op natuur, milieu en grondstoffen en daarom temperen we bewust ons gasverbruik. Normaal gesproken verwarmen we alleen de woonkamer en soms keuken en gang. Alleen bij hevige kou gaan alle radiatoren een slagje open om bevroering te voorkomen.

De thermostaat staat nog lang op de zomerstand van 15°C. Pas half november duikt de buitentemperatuur onder het vriespunt en slaat de ketel voor het eerst aan.

Mijn zus brengt me precies op tijd in aanraking met een *hoodie-deken*. Ik ken dit praktische product nog niet. Het is een soort wijde, warm gevoerde poncho met mouwen, die je over je kleding(lagen) aantrekt. Niet charmant, wel effectief.

Het scheelt zeker twee graden: de thermostaat hoeft niet omhoog naar standje 17°C. Om te kijken hoe ver ik kan gaan, gaat de maximale binnentemperatuur in twee stappen terug naar 14°C. Het is best te doen. Aansluitend aan een tweede koude periode in december zitten we er al weer weken warmpjes bij in deze zomerse winter.

In onze jaren-70-tussenwoning, voorzien van grote ramen, zijn we voorlopig verstoken van zonnepanelen. Voor deze en andere forse verduurzamingsprojecten zijn we afhankelijk van de verhuurder. Ons jaarlijks gasverbruik is krap 500 m3 met uitzicht op nog minder kuubjes bij de eerstvolgende jaarafrekening.

Met ons bescheiden stookgedrag, navenant maandtarief en vast contract tot eind maart is er geen financiële prikkel om te bezuinigen of andere opties te zoeken. Wij gaan voor de milieubewuste uitdaging. Laat dat prijsplafond maar komen!

Veel huishoudens en bedrijven bevinden zich in een minder comfortabele situatie.

Bedrijven die ineens een gigantische gasrekening voorgeschiedeld krijgen en omvallen of noodgedwongen overschakelen op een vorm van elektriciteit, waarvoor ze mogelijk eerst grote investeringen moeten doen.

Foto: Tineke Wouda

Of armlastige huishoudens in slecht geïsoleerde, tochtige woningen, die het water reeds aan de lippen staat. Als je uit alle macht bezig bent met overleven, dan is een veel hogere energierekening de doodsteek. Deze categorie laat ik in de rest van dit verhaal buiten beschouwing, evenals de chronisch zieken die slechts kunnen functioneren dankzij een hoog energieverbruik.

Het gros van degenen dat schrikt van de energierekening, bekommert zich tot voor kort nergens om. Alles is prima betaalbaar en hoeveel gas, elektriciteit of water men verbruikt, is geen issue. Nu het de eigen portemonnee raakt of dreigt te raken, haalt men alles uit de kast om de kosten te drukken, liefst zonder leefstijl of mindset bij te stellen. Ik vrees dat bij velen nog steeds niet doordringt, dat het **VERBRUIK** hoe dan ook omlaag moet, ongeacht de tarieven. Helaas bevinden zich onder hen ook klimaatontkenners, die andersdenkenden ongenueanceerd klimaatdrammers noemen. "Het is allemaal de schuld van links en ik laat me niet betuttelen!"

Jaren geleden sprak ik iemand die met subsidie zonnepanelen had laten leggen. De subsidieregeling werd halverwege uitgekleeft en daarover maakte hij zich enorm kwaad. Mijn (beetje plagerige) opmerking, dat hij in ieder geval goed bezig was voor het klimaat, viel niet in goede aarde. Alleen de terug te verdienen investering telde.

Er is een bijna maniakale run op hout ontstaan, terwijl *houtstook* bijzonder slecht is voor het milieu en de volksgezondheid. Inmiddels rijzen de houtprijzen de pan uit. Ik mag lijden dat hardhout dermate duur wordt, dat fiekke stoken niet meer loont. Vanwege de uitstoot van fijnstof ben ik evenmin voorstander van ongelimiteerd kaarsen of wierook branden, hoe gezellig velen dit ook mogen vinden. Om een kamer te verwarmen neemt een enkeling zelfs zijn of haar toevlucht tot gevaarlijke zaken als waxinelichtjes branden onder een bloempot.

Even een zijsprong, nu het woord fijnstof is gevallen. Wat me bij tegenargumenten van *vuurwerk* afsteken altijd verbaast, is het steeds weer ontbreken van wellicht de belangrijkste beweegredenen ermee te stoppen. Kwalijke gevolgen voor natuur, milieu en klimaat schijnen irrelevant te zijn. De hoeveelheden fijnstof die tijdens oud en nieuw de lucht vervuilen zijn gigantisch.

Zie ook het artikel *Fijnstofmeter* op pagina 10.

15
ZONNENBERG
MAKELAARDIJ

WELKOM

BIJ ZONNENBERG MAKELAARDIJ, JO(UW) MAKELAAR
IN VEENENDAAL, RHENEN & DE BETUWE!

“Wees van harte welkom!
Nodig ons uit voor een gratis waardebepaling
en ontvang ons welkomstcadeau

Kantoor Veenendaal
Kerkwijk 106, 3504 JG Veenendaal
t. 0318 - 55 55 00

Kantoor Rhenen
Trosdijk van de Puffstaf 22, 3911 LB Rhenen
t. 0317 - 22 80 18

Skimmia

Foto: Tineke Wouda

Een pas opgedoken aardgasalternatief heet *propaangas*. Dit wordt toegepast in buitengebieden waar geen gasleidingnet aanwezig is. Veel particulieren willen nu het veel goedkopere propaangas inzetten, wat bij onvakkundige aanleg niet ongevaarlijk is.

Elektrische alternatieven voor gas hebben hun voors en tegens, maar aanschaf en gebruik kosten evengoed geld. *Warmtepanelen* worden volop aangeboden, evenals elektrische dekens en aanverwante zaken. Het is een kwestie van afwegen. In prijsvergelijkingen tussen gas en elektriciteit heb ik me niet verdiept. Ik ben gewoon blij met m'n hoodie-deken!

Omschakelen kan moeilijk zijn. Wie gewend is aan een kamertemperatuur van pakweg 22°C en dat volkomen logisch vindt, heeft wellicht nooit bedacht thuis warmere kleding te dragen. Snoeien in energie-uitgaven door zielig met het spreekwoordelijke dekentje op de bank te moeten

Foto: Tineke Wouda

zitten, kan dan als schaamtevol of minderwaardig worden ervaren. Tevreden en waardig leven met enkele graden minder zou de norm dienen te zijn. Hopelijk gaan meer mensen beseffen, dat wat goed is voor moeder aarde, tegelijkertijd gunstig kan zijn voor je portemonnee. Een mooie vorm van bewustwording.

De jaarlijkse *Warmetriendag* is een sympathieke campagne, maar m.i. iets te symbolisch van aard. In de praktijk zou *elke dag* Warmetriendag moeten heten.

Ik weet van een gezin dat 25 graden in huis normaal vond. Midden in de winter liepen ze in dunne T-shirts rond. Wat een energieverspilling! Zouden ze hun leven intussen gebeterd hebben?

Na de eeuwwisseling raken *terrasverwarmers* in zwang, deels samenvallend met het rookverbod in de horeca. Ook al is een terras aan alle kanten overdekt en dicht, dan telt dit zogenaamd als "buiten" zitten en is roken dus toegestaan. Verwarmen van de pure buitenlucht zonder enige afscherming is nog gekker en zinlozer. Heaters gelden intussen als standaardvoorziening. Onder druk van de energieprijzen worden ze eindelijk regelmatig uitgezet. Alom begrip voor deze specifieke bezuinigingsgrond! Om klanten te blijven trekken worden in plaats daarvan vaak elektrisch verwarmde kussens in de stoelen gelegd. Houden zo: kussentjes zijn vele malen duurzamer dan heaters.

Ondanks alle klimaatplannen om de ecologische voetafdruk terug te dringen, lijkt het tegengestelde het geval. Gaat de hoge inflatie voor een kleine ommekeer zorgen?

Tineke Wouda

Foto: Tineke Wouda

HUIBERS
ELECTRA B.V.
Sinds 1948

Elektrotechniek & Elektrovakzaam

Laan der techniek 3 Veenendaal
www.huiberselectra.nl Tel.: 0318 - 513245

Waterplanten op je bord?

Waarom waterplanten eten de oplossing kan zijn tegen bodemdaling en de toekomst voor boeren

Blaasjeskruid of krabbenscheer op je bord? Als het aan boer en expert Kees Koot ligt wel. Hij zoekt naar manieren om waterplanten uit het Groene Hart op de eettafel te krijgen. Dat zou een oplossing bieden voor het probleem van bodemdaling én een alternatief aan de boeren.

”Wacht even, ik rij net langs een markt hier in Rwanda. Ik moet even oppassen, want er lopen hier duizenden mensen om mijn auto.” Waterplantenboer Kees Koot is onderweg, zoveel is duidelijk. Niet zomaar, hij is een man met een missie: hij wil gewassen, geteeld in water, op de Nederlandse borden krijgen.

Nadat hij veilig heeft geparkeerd op een rustig plekje, steekt hij van wal. “Ik ben hier op uitnodiging van stichting Traide, om kennis op te doen van het zuiveren van water met moerasplanten. Daar zijn ze hier namelijk veel verder mee.”

Waarmee meteen duidelijk is dat Koot als een ware ontdekkingsreiziger overal zoekt naar nieuwe schatten. Zijn kennis deelt hij graag met anderen. “Alles om boeren en telers warm te maken voor nieuwe gewassen, die gedijen in een nattere omgeving.” Volgens Koot is dat de oplossing voor bodemdaling, die het gevolg is van het steeds weer verlagen van het waterpeil. En verandert een groot probleem in een zonnige toekomst.

“Als je het waterpeil omhoog doet, groeit grond aan, in plaats van dat het veen verdwijnt, omdat we al eeuwen het water zo laag houden.” Dat heeft als bijkomend effect, zo legt Koot uit, dat er gewassen kunnen groeien die hier van nature al aanwezig zijn en die - nog belangrijker - goed te eten zijn. “Dan moet je alleen wel weten hoe je ze moet klaarmaken, maar dat geldt natuurlijk voor de meeste groenten.”

Krabbenscheer

Foto: Tineke Wouda

Fonteinkruid

Als het van Koot afhangt ligt vederkruid, fonteinkruid, blaasjeskruid en krabbenscheer straks naast de boerenkool en spruitjes in de schappen op de groente-afdeling. “Dat is het streven.” Elders in de wereld is het eten van watergewassen de normaalste zaak van de wereld, stelt hij.

Hoe kwam hij op dit bijzondere pad terecht? “Ik ben jong ‘gevlucht’ uit Nootdorp, waar mijn vader komkommers teelde toen ik jong was, en daar had ik een bloedhekel aan. Maar wonende in Amsterdam, met toen net een kind, kwam ik regelmatig terug en werd ik ontzettend enthousiast door de nieuwe kwekerij van mijn vader. Hij was namelijk begonnen met waterplanten.”

Percelen Land van Ons

Primera
Van Walsen
VEENENDAAL | SCHERPENZEEL

boeken tijdschriften wenskaarten
cadeaukaarten kantoorartikelen
kansspelen tickets tabak

post.nl GRATIS PARKEREN

Primera Van Walsen
2,2, walsen 22-01-2019
primera@walsen.nl

Primera Scherpenzeel
0131 51 75 65
primera@scherpenzeel.nl

...VAN NAAR Prima

**LEPPERS
ZONWERING
VEENENDAAL**

Leppers Zonwering B.V.
Nieuweweg 85
3905 LH Veenendaal
Telefoon: 0318 51 75 65
Fax: 0318 54 32 60

BTW nr. 8099.91.998.801
ING bank
IBAN: NL30INGB0651914558
K.v.K.: 30058732
E-mail: info@leppers.nl

Binnen een maand

Koot is zo vol van zijn nieuwe ontdekking, dat hij binnen een maand alle natuurplanten uit zijn hoofd kent, zowel de Nederlandse als de Latijnse benamingen. “Ik ben toen getest op autisme, dat zal er wel mee te maken hebben. Ik snap niet hoe je dat anders voor elkaar kunt krijgen.”

Hij wil echter niet, zoals zijn vader, gaan leveren aan tuincentra, maar gaat de diepte in, doet studies en snuift alle praktijkkennis op die hij kan vinden. Dit gaat zo goed dat hij zijn vleugels uitslaat en zelfs een jaar in Singapore werkt. “Dat was in een prachtig park, boven een vennetje. Een mooie werkplek, in meerdere opzichten. In Azië staan waterplanten al veel langer op het menu.”

Alternatieven creëren

Tegenwoordig kweekt hij in Nederland op verschillende plekken waterplanten, waaronder in de buurt van Boxtel en in het Land van Ons. Dit laatste gebied, bij Oud Ade, is aangekocht door een coöperatie die landbouwgrond aankoopt en natuurvriendelijk beheert. Iedereen kan één of meer meters grond kopen. Boeren en kwekers die voldoen aan de voorwaarden van Land van Ons, kunnen er gewassen telen.

“Daar ben ik bezig met het zuiveren van water voor waterschappen en het kweken van planten om te eten”, vertelt Koot. Boeren zijn bang hun bedrijf te verliezen en dat snapt Koot. “Hopelijk laat ik zien dat er alternatieven zijn.”

Land van Ons

Lees voor meer informatie over Land van Ons een bijdrage in het zomernummer 2022 van het Groene Blad.

Eén van onze leden heeft ingelegd in deze coöperatie en is nu collectief eigenaar van een stukje landbouwgrond. Doel van Land van Ons is het op natuurlijke wijze vergroten van de biodiversiteit op kleinschalige landbouwterreinen.

Bronnen:

www.gelderlander.nl/koken-en-eten, 7 dec. 2022

auteur: Dennis l'Ami

www.landvanons.nl

www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen (Archief GB)

Tineke Wouda

Elzenproppen

Foto: Tineke Wouda

Vogelscherm - Uiterwaarden Elst

Foto: Tineke Wouda

Waterhoentje

Op een dinsdagochtend in november waren wij aan het werk in de Groenhof. Het kleine hek stond open. Opeens kwam daar een eigenwijs waterhoentje aangerend, dat linea recta doorsnelde richting vijver, hoewel die vanaf het hek niet zichtbaar is. Het zal toch niet waar zijn, dat ie bewust op weg is naar water? Bij de bult voor de vijver, zagen we hem aarzelen, linksom of rechtsom? Het werd rechtsom. Hij dook de vijver in en heeft daar een hele tijd rond gezwommen en zich tegoed gedaan aan alles wat daar eetbaar was. We hebben hem niet weer zien vertrekken, maar ineens was ie weg. Is dit geen goed voortekken voor de Groenhof als groene oase in het PWApark?

Namens het Tuinteam, Hanneke Baretta-Bekker

Waterhoen in Groenhoftuin

Foto: Bert van Spanje

RIEN VAN BARNEVELD
SCHILDERSBEDRIJF ■ INTERIEUR

WWW.RIENVANBARNEVELD.NL

0318 - 556463

EkoPlaza

Uw biologische supermarkt
in Veenendaal

Ook voor uw glutenvrije -
en dieetproducten.

EkoPlaza,
Pr. Bernhardlaan 1, Tel. 0318-516537

Konikpaarden

Foto: Tineke Wouda

Activiteiten

Afdelingsactiviteiten in onze omgeving kunt u vinden op:

IVN Veenendaal-Rhenen

<https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/activiteiten>

IVN Ede

<https://www.ivn.nl/afdeling/ivn-ede/activiteitenprogramma>

IVN Zuidwest Veluwezoom

<https://www.ivn.nl/afdeling/zuidwest-veluwezoom/activiteiten>

KNNV Wageningen en omstreken

<https://wageningen.knnv.nl/activiteiten>

Warm Welkom

IVN Veenendaal-Rhenen heet alle nieuwe leden van harte welkom. In het overzicht de leden die vermelding in Het Groene Blad op prijs stellen.

Lutine van den Broek

RHENEN

Harry van der Knaap

RHENEN

Lize den Boef

ROTTERDAM

Lid worden van IVN

U kunt het werk van de IVN-afdeling Veenendaal-Rhenen steunen door IVN-lid te worden. Leden zijn van harte welkom bij onze activiteiten.

Als lid ontvangt u, naast ons Groene Blad dat 4 keer per jaar verschijnt, ook het kwartaalblad "Mens en Natuur" van de landelijke IVN-vereniging.

Aanmelding:

<https://www.ivn.nl/word-lid>

Opzegging en/of verhuizing: z.s.m. opgeven via:

ledenadministratie@ivnveenendaal-rhenen.nl

Bijdrage Groene Blad

Hebt u iets moois of unieks beleefd in de natuur, vertel dat door een stukje te schrijven voor het Groene Blad. Iedere bijdrage is welkom. Deel deze ervaring met de lezers van dit blad. Net zoals die prachtige foto die u hebt gemaakt. Laat iedereen meegenieten van al het mooie van de natuur. Hebt u weet van activiteiten die voor de lezers van het Groene Blad interessant of zinvol zijn, maak het (liefst ruim van tevoren) kenbaar bij de redactie.

Redacteur Groene Blad

vacant

Belangstellenden die willen meehelpen met het maken van het Groene Blad en die het redacteurschap eventueel op zich willen nemen, zijn van harte welkom!

ARCHIEF GROENE BLAD

Vorige nummers van het Groene Blad kunt u vinden op:

<https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/archief-van-het-groene-blad>

